

ІГРИ У ЛОГОПЕДИЧНІЙ РОБОТІ З ДІТЬМИ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ З ПОРУШЕННЯМИ МОВЛЕННЕВОГО РОЗВИТКУ

Дмитрієва Світлана Михайлівна,

кандидат психологічних наук, доцент

Зубрійчук Ольга Михайлівна,

здобувач магістерського рівня вищої освіти за спеціальністю А6

«Спеціальна освіта. Логопедія»

(Житомирський державний університет імені Івана Франка. Україна)

Метою нашої роботи було перевірка ефективності ігрових методів у корекційно-розвивальній роботі з дітьми дошкільного віку, які мають мовленнєві порушення, та визначення їхнього впливу на розвиток фонематичного слуху, активізацію словникового запасу, формування граматичних структур, мотивацію до мовленнєвої діяльності.

З кожним роком зростає кількість дітей, що мають відхилення в розвитку мовлення. Мовлення людини не є уродженням, воно виникає і формується в ранні роки. Правильна вимова дитини невіддільна від її повноцінного розвитку. Розуміння мови оточуючих, вираження власних бажань, думок, спілкування з дорослими, з однолітками – усе це активно вводить дитину в життя, збагачує мислення, сприяє інтелектуальному розвитку і формуванню гармонійної особистості. У дошкільному віці мовленнєві порушення зустрічаються досить часто, і вони можуть негативно впливати на розвиток мислення, комунікативних навичок та емоційної сфери. Своєчасне виявлення мовленнєвих труднощів і проведення цілеспрямованої корекційної роботи є важливим завданням педагогів та логопедів [2].

Здобувачам вищої освіти, майбутнім логопедам, потрібно навчитися надавати корекційно-виховну допомогу з розвитку звуковимови, фонетико-фонематичних процесів, лексико-граматичної будови та зв'язного мовлення. З цією метою необхідно використовувати такі види роботи, які забезпечують регулярний контроль за сформованістю відповідних вмінь та будуть розвивати і удосконалювати усі види мовленнєвої діяльності: слухання, розуміння, говоріння, читання, грамоту.

Ефективність роботи залежить від систематичності занять, правильного підбору логопедичних ігор та ігрових методик, а також підтримки з боку педагогів, логопедів і родини.

Провідною діяльністю дітей дошкільного віку є гра. Гра - це діяльність, спрямована на сам процес гри, яка відтворює в доступній формі учіння і працю. Цікаві ігри та ігрові вправи - найефективніший засіб навчання і виховання дітей, який створює сприятливі умови для закріплення мовленнєвих навичок під час спілкування. Мовленнєво-ігрова діяльність - це діяльність, що вимагає використання набутих раніше знань, мовленнєвих умінь і навичок у нових зв'язках і обставинах. У цій діяльності діти на основі набутих уявлень про предмети уточнюють і поглиблюють свої знання. Основою для мовленнєво-ігрової

діяльності є сформовані уявлення про побудову ігрового сюжету, різноманітні ігрові дії з предметами, засвоєні мовленнєві вміння і навички. Як форма навчання дітей мовленнєво-ігрова діяльність виконує пізнавальну і розважальну функції. [1]. Отже, гра – це процес, у якому дитина програє свої почуття, набуває власного досвіду [5].

Одним із найефективніших методів корекції мовленнєвих порушень є використання ігор у логопедичній практиці. Логопедична практика визначається не тільки ефективністю методів, а й здатністю зацікавити та мотивувати дітей. Тому теоретичними засадами використання логопедичних ігор є відповідність віковим особливостям дітей, сприяння розвитку уваги, пам'яті, мислення та уяви. Основними тенденціями у логопедичній практиці є комплексний підхід із використанням логопедичних та мультисенсорних методик, раннє втручання та підтримка з боку сім'ї, індивідуальна корекційна робота з врахуванням вікових особливостей дітей.

Ігрова форма знижує рівень тривожності, створює позитивний емоційний фон, що є важливим для успішної корекції. Діти охочіше виконують завдання, коли вони подані у формі гри, а не як навчальні вправи. У дітей з розладами мовлення переважає візуальне сприйняття, оскільки відображення предметів та зображень впливає на дитину сильніше, ніж слова. Застосування логопедичних ігор як засобу роботи логопеда – суттєвий резерв підвищення ефективності освітнього процесу, що сприяє взаємодії та взаєморозумінню між педагогом і дитиною. Логопедичні ігри для дошкільнят допомагають ефективно розвивати артикуляцію, мовленнєве дихання, автоматизувати звуки та покращувати словниковий запас, розвивають слухову увагу та фонематичний слух у дітей дошкільного віку [3].

Наше емпіричне дослідження складалося з декількох етапів. Перший етап - діагностичний - оцінювання мовленнєвих порушень. Другий етап - проведення логопедичних ігор з дітьми дошкільного віку. Заключний етап - аналіз змін у мовленнєвому розвитку дітей.

Мета експериментального дослідження полягала у з'ясуванні впливу логопедичних ігор на розвиток та корекцію вимови дітей дошкільного віку. У ході експериментального дослідження використовувалися ігрові методики, спрямовані на дослідження звукової сторони мовлення, розпізнавання неправильної вимови, автоматизацію звуків, активізацію словникового запасу, формування фонематичних процесів, розвиток діалогічного мовлення. Також паралельно із розвитком мовлення проводилася робота, метою якої був розвиток правильного дихання та дрібної моторики.

На формувальному етапі емпіричного дослідження були підібрані різноманітні ігрові технології, які можуть бути використані для розвитку мовлення та корекції мовленнєвих порушень: артикуляційні, фонетико-фонематичні та лексико-граматичні ігри, ігри на розвиток зв'язного мовлення, пальчикові ігри, дихальна гімнастика, сюжетно-рольові ігри, творчі ігри, логопедичні настільні ігри, ігри з мовленнєвими лабіринтами, ігри-рими, мовні

казки, ігри з використанням магнітів і букв, ігри з використанням картинок, пазли, логопедичне лото, ігри з предметами та правилами та інші [4]. У грі дошкільники засвоюють соціальний досвід людських відносин, удосконалюють себе, самостійне мовлення. Саме гра дозволяє зробити логопедичні заняття цікавими, емоційними, оскільки вона спонукає дитину до вільного мовленнєвого спілкування. Проведення обстеження в ігровому контексті дозволяє виявити стан сформованості лексичного запасу, граматичної будови та зв'язного мовлення дітей дошкільного віку.

Аналіз результатів контрольного етапу дослідження свідчить, що використання логопедичних вправ, спеціальних дихальних технік, артикуляційних вправ сприяє покращенню рівня мовленнєвого розвитку після впровадження логопедичних ігрових технологій. Спостерігається позитивна динаміка розвитку мовлення: покращились фонетико-фонематичні, лексико-морфологічні, граматичні та звукові навички дітей. Це підтверджує дієвість обраного підходу та свідчить про доцільність його використання у логопедичній практиці.

Список використаних джерел

1. Богуш, А. (2012). Мовленнєво-ігрова діяльність дошкільників: мовленнєві ігри, ситуації. Київ: Видавничий Дім «Слово»..
2. Журавльова, А. (2013) Домашня логопедія: Книга для батьків, які хочуть самі навчити дитину правильно вимовляти звуки. Харків : ВД «Школа».
3. Малишевська, В. Іванова В. Дидактичні ігри в логопедичній роботі. *Вісник освітньо-наукового центру сімейно-цифрових практик* (49)
4. Рібцун, Ю. (2004). Гра як засіб мовленнєвого розвитку молодших дошкільників із ЗНМ. Теорія і практика сучасної логопедії. Київ: Актуальна освіта.
5. Рібцун, Ю. (2023) Дитина з порушеннями мовленнєвого розвитку. Харків: Ранок.